

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav hudební vědy

Obecná teorie a dějiny umění a kultury / Hudební věda

Autoreferát dizertačnej práce

Mgr. et Mgr. Frederik Pacala

Musica nihil aliud cum sit nisi docta poesis

*Transfery hudobno-teoretického poznania
medzi českými zemami, Horným Uhorskom a Nemeckom*

**Transfers of music-theoretical knowledge between the Czech
lands, Upper Hungary and Germany**

Vedúci práce: Mgr. Jan Bařa, Ph.D.

Konzultant: PhDr. Jiřĩ K. Kroupa

2024

Úvod

Bádanie na poli hudobno-teoretického myslenia 16. storočia v Českých zemiach a v Hornom Uhorsku nadobudlo v posledných desaťročiach väčší rozmach, čo potvrdzujú state v monografiách, edície a preklady diel i množstvo čiastkových štúdií venovaných tejto tematike. V rámci tohto skúmania sa už v zárodkoch podarilo množstvu autorov poukázať na jednotlivé zložky tejto problematiky, ktoré v nej tvoria jej centrálné prvky. K nim neodmysliteľne patrí vonkajší kultúrny vplyv, historicky badateľný vo všetkých zložkách hudobnej kultúry. Vedľa znejúcej hudby sa mnohí domáci autori vyjadrovali rovnako k zahraničným vplyvom na hudobno-teoretickú produkciu v Českom kráľovstve a v Hornom Uhorsku, na čo nadväzuje aj predkladaná dizertačná práca.

Tento text je svojím obsahom a zameraním smerovaný teoreticky aj prakticky, čo pramenilo zo súčasného stavu a prístupu k tejto tematike. Zatiaľ čo moderné prístupy k traktátovej hudobno-teoretickej produkcii máme možnosť sledovať u mnohých autorov už od 19. storočia, v prípade netraktátovej tvorby bolo potrebné zaujať určité metodologické stanovisko vyplývajúce aj zo špecificky ladenej pramennej základne. Tým sa časť práce snaží metodologicky uchopiť prístup k špecifickým prameňom, kým iná časť s prameňmi priamo pracuje bez priameho predstavenia všeobecne známeho metodologického základu.

Hlavným cieľom práce je systematizovať, kriticky zhodnotiť a na konkrétnych príkladoch predstaviť rôzne typy prameňov, ktoré nám môžu poslúžiť k lepšiemu poznaniu hudobno-teoretického vplyvu Nemecka a nemeckých univerzít v českých krajinách a Hornom Uhorsku, v nami vymedzenom období. Vychádzajúc z nášho metodologického školenia sme ako najlepšiu možnosť vyhodnotili predstaviť tieto vplyvy na konkrétnych dielach autorov Horného Uhorska a českých zemí, a taktiež na dielach domácej proveniencie. V jednotlivých kapitolách práce tak budeme vychádzať z analýz textov rôzneho zamerania a obsahu. Sekundárnym cieľom je sprístupnenie doposiaľ nevydaných či nepreložených prameňov domácej proveniencie, ktoré budú môcť prispieť k ďalšiemu výskumu na tomto poli.

Prínos jednotlivých kapitol

Prvá teoreticky ladená kapitola, *Hudobno-teoretické myslenie 16. storočia v Českom kráľovstve a Hornom Uhorsku*, prináša základné náležitosti práce spolu s komplexným predstavením stavu bádania k hudobno-teoretickému mysleniu v Hornom Uhorsku a českých zemiach. Predstavením oboch prostredí máme možnosť porovnať súčasný stav, ako aj smerovanie bádania, ktoré je v českom a slovenskom prostredí vo viacerých prvkoch podobné či naopak odlišné. V prípade Česka je dôležitý už samotný začiatok výskumu v tejto oblasti, ktorý spadá už do konca 19. storočia. V prípade Slovenska je to potom až obdobie druhej polovice 20. storočia, v ktorom sa bádatelia začali postupne vyjadrovať k problematike hudobno-teoretického myslenia na území Slovenska a jeho dôležitosti pre hudobnú kultúru ako takú. Rozdiel môžeme vidieť aj v edičnom a prekladovom spracovaní prameňnej základne, ktorému sa, doposiaľ, venovala pozornosť len v Čechách, či v posledných troch desaťročiach slovenského výskumu – ten bol podnietený znovuobjavením konvolútu 139, prinášajúcemu nový impulz pre výskum v tejto oblasti, čo, samozrejme, ovplyvnilo početnosť textov venovaných hudobnej teórii v Hornom Uhorsku. Napriek tomu sa výskum prameňov z konvolútu obmedzil len na určitý výsek toho rozsiahleho diela. Autori pri tom akcentovali jedinečnosť Stöckelových diel v kontexte stredo európskeho prostredia a bližšie neanalyzovali konkrétna, ktoré tieto diela prinášajú. Kapitola nám tak poskytuje metodologický základ, ktoré je možné pri tejto práci použiť, a rovnako nájsť aj biele miesta, ktoré sa nasledujúci výskum snaží vyplniť.

Druhá kapitola práce, s názvom *Netraktátová literárna produkcia*, už prináša konkrétne výsledky výskumu. Pohľad na vplyv nemeckých školských poriadkov na tie české a uhorské priniesol v mnohom pozitívne zistenia. V prípade uhorských školských poriadkov uvedme napríklad *Leges scholae Bartfensis* (1540), ktorých autorom je vyššie spomínaný Leonard Stöckel. Ten, napriek tomu, že je priamo autorom učebníc hudby, určených pre jeho vlastnú školu, zmieňuje hudbu v rámci poriadku len trikrát. Hoci zo zmienok môžeme vydedukovať postavenie hudby v rámci vyučovania, jej nepočesný výskyt v poriadku odkazuje na konkrétny zahraničný vplyv, ktorý môžeme vidieť v školskom poriadku Philippa Melanthona. Práve ten kladie dôraz na jazykové predmety, tak ako to môžeme badať u Stöckela. Už tento jediný príklad prináša možnosť sledovať problematiku skutočného stavu hudobnej výuky voči tej, ktorú máme zaznamenanú pramene. Toto

zistenie ešte väčšmi dokazuje odkázanosť autorov, ktorí aj napriek bližšiemu vzťahu k hudbe nemuseli túto svoju blízkosť akcentovať priamo vo svojich textoch. Rovnaký príklad tohto postupu môžeme badať v školskom poriadku Matúša Collina z roku 1550, ktorý je obmedzený rovnakým spôsobom. Pohľad na neskoršie školské poriadky však dokazuje postupný ustúp v prospech samostatnejšie koncipovaných poriadkov. V druhej polovici 16. a začiatkom 17. storočia potom môžeme vidieť súvislosť medzi prepracovaním poriadku a jeho odkazovaním na hudbu, či konkrétne hudobnú teóriu. Členenie výuky nachádzame len vo veľmi podrobnom Levočskom poriadku, v ktorom autor rozlišuje *lectio a exercitium*, čím priamo odkazuje na čítanie teoretických diel. V prípade ďalších poriadkov si autori vystačili s odkazom na hudbu všeobecne a nedávajú nám tak možnosť poznať, koľko z vyhradeného času venovali hudobnej teórii. Okolo roku 1600 navyše vidíme zahraničné vplyvy prostredníctvom žánru humanistickej ódy, ktorá bola veľmi obľúbená práve v nemeckom prostredí.

Druhá časť druhej kapitoly (*Básnická tvorba spojená s hudbou*) predstavuje metodologické prístupy využiteľné pri skúmaní netraktátovej literárnej produkcie spojenej s hudbou. Celkovo v jej rámci predstavujeme tri metódy využiteľné pri výskume tohto materiálu:

1. biograficko-analytická metóda – skúmanie života a diela jedného autora a ich spojení s hudbou
2. skupinová metóda – skúmanie kompilovaných diel určitej skupiny autorov
3. paratextová metóda – skúmanie paratextových jednotiek konkrétneho diela

V prípade prvej, bibliograficko-analytickej metódy, ktorú sme využili aj v našich predchádzajúcich prácach, upravujeme pozornosť na dvoch diametrálne odlišných autorov, konkrétne na Martina Rakovského a Bartoloměja Cirrina. V prípade prvého menovaného, ktorého rozsiahle dielo neprinášalo mnoho odkazov na hudbu, môžeme hovoriť v hudobne orientovaných textoch o silnom vplyve nemeckých predlôh, využívaných autorom do takej miery, ktorá z neho robí skôr skúseného básnika než znalca hudby. Konkrétne to môžeme vidieť v jeho rozsiahlej básni *Libellus de partibus reipublicae et causis mutationum regnorum imperiorumque* (O rozvrstvení obyvateľstva a príčinách štátnych prevratov), kde na základe hudobných pomerov hovorí o harmónii a disharmónii, ktorá z nich pramení, a tak spracúva antické ponímanie hudby spojené s matematikou. Východiskom sa mu, v tomto prípade, stali diela Philippa Melanchthona a Matthiasa Lauterwalda, obe odkazujúce na wittenbergske prostredie. Vedľa samotných analýz kapitola prináša aj korekcie názorov starších bádateľov, ktoré sú prínosné aj pre oblasť neolatinistiky. Cirrinovo dielo naopak

vykazuje mnoho čiastkových zistení obohacujúcich odkazy na hudobnú kultúru Prachatic a Rokycán, a taktiež poukazuje na konkrétnych nemeckých teoretikov známych v tomto kultúrno-historickom prostredí. Vedľa Ornithoparcha je to aj v hudobnej komunite menej pertraktovaný, Iohannes Thomas Freigius, autor diela *Paedagogus* (1582), ktoré obsahuje popis jednotlivých *artes*. Hudbu tu spracováva metódou otázka-odpoveď, pričom táto príručka, koncipovaná ako dielo na pomedzí teoretického traktátu a praktickej učebnice, mohlo byť svojou formou a obsahom zaujímavé práve pre prostredie literárskych bratstiev.

Pri skupinovej metóde sa zameriavame na literárnu družinu Jana Staršieho Hodějovského a zbierky *Faraggines*. Poskytuje nám možnosť pozrieť sa na väčšie množstvo pramenného materiálu ako celku, ktorý nám dáva širší pohľad na ucelenú skupinu básnikov. Napriek tomu, že literárna družina, v rámci týchto diel, nevykazovala väčšie spojitosti s hudbou, práve toto zistenie pridáva ďalší uhol pohľadu na autorov, ktorých by sme, na základe skúmania inou z uvedených metód, jednoducho začlenili do hudobnej kultúry tohto obdobia. Vidíme tak, že jednotlivé prístupy nemusia byť voči sebe komplementárne, ale prinášajú odlišné výsledky. Z využívaných konkrét uveďme väčšie množstvo účelovo použitých idiomatických odkazov spájajúcich básne s antickou literárnou tradíciou. Z obsahových potom zaujímavejšie odkazy na hudbu v rámci konkrétnych udalostí (fašiangy, sviatky). Prístup tohto typu nám tak proti prvej metóde a nasledujúcej paratextovej metóde hovorí o všeobecných tendenciách, na ktoré je potrebné dbať pri skúmaní takéhoto materiálu aj v rámci ostatných analytických prístupov, a dovoľuje nám jednoduchšie posúdiť hodnotu jednotlivých príkladov pre hudobnú kultúru ako celok.

Záverečná paratextová metóda je z predstavených metód najšpecifickejšia. Skúmaný pramenný materiál je viazaný na konkrétne dielo a jeho autora, čo prináša pre tento typ skúmania rôznosť prvkov. Podstatné je tak rozčleniť materiál na ten, ktorý vytvoril sám autor diela a na ten, vytvorený inými básnikmi. Veľmi dôležité je aj určenie textu – či už ide o báseň odporúčaciú, smerovanú na dedikantov, venovanú samotnému autorovi, alebo tú, ktorá odkazuje na samotný obsah či prvky diela. V rámci básní je ešte možné sledovať úroveň kontaktu medzi autorom poetického a hlavného textu, či ich ovplyvnenie samotným hlavným textom. V rámci tejto podkapitoly sa venujeme dielam Šimona Proxena a Matúša Collina. V prípade Proxenovej básne z diela Hermanna Fincka môžeme vyvodzovať ich osobný vzťah, autorovu znalosť hudobnej kultúry jeho doby a v prípade hudobných skladateľov, aj jeho osobné preferencie. Pohľad na zbierku *Harmoniae univocae* ďalej dáva možnosť sledovať dva typy paratextov – báseň samotného autora a odporúčacie básne iných básnikov. V tomto prípade máme možnosť lepšie pochopiť určenie básní a ich obsahovú

náplň, ktorá je ním silno ovplyvnená. Dôraz básnikov na autora a nie na samotné dielo, či autorovo vyzdvihovanie hudobného umenia, nám dávajú jasnú správu o postavení týchto autorov v hudobnej kultúre alebo mimo nej.

V záverečnej kapitole, *Traktátová hudobno-teoretická produkcia*, sa snažíme zavŕšiť naše doterajšie výskumy na poli traktátovej hudobno-teoretickej tvorby v Čechách a na Slovensku. V prípade diela *Idea unionis harmonicae* Václava Clementa Žebráckého, napríklad, poukazujeme na odlišnosti medzi východiskovým textom (Iohannes Lippius: *Synopsis musicae novae*) a jeho spracovaním v tejto dišputácii. Na ich základe môžeme vyvodzovať istú rezervovanosť voči novým hudobno-teoretickým smerom raného 17. storočia prameniacu z autorovej rezervovanosti a z jeho myslenia o hudbe, ktoré bolo značne ovplyvnené prakticky ladenými príručkami vznikajúcimi počas celého 16. storočia, v prostredí nemeckých univerzít. Pri Clementovom spracovaní Lippiovho textu môžeme, odhliadnuc od množstva vynechaných častí definícií jednotlivých prvkov, zdôrazniť neschopnosť, dostatočným spôsobom, vyložiť najdôležitejšie prvky Lippiovho diela. Tézy tak miestami svojím obsahom netvorí pre dišputujúceho jednoduchú úlohu pri ich obhajovaní. *Synopsis musicae novae*, ako dielo prinášajúce nové myšlienky, predstavovalo pre Václava Clementa príliš inovatívny spis, ktorého prvky sa ešte nemali šancu zakoreniť v povedomí učencov na pražskej utrakvistickej univerzite.

Členitá podkapitola venovaná konvolútu 139 z Lyceálnej knižnice v Kežmarku predstavuje komplexné spracovanie tohto, z pohľadu hudobno-teoretického myslenia 16. storočia v Hornom Uhorsku, najprínosnejšieho prameňa. Popisujeme tu všetky náležitosti diela, od jeho obsahu, cez kratšie diela venované hudbe, až po rozsiahle jednotky zastupujúce komplexné hudobno-teoretické učebnice. Už kratšie jednotky dokazujú, na základe obsahových analýz, priamy vplyv nemeckého univerzitného prostredia. Či už ide o diela s konkrétnou väzbou v podobe autora (Martin Luther), alebo analýzou zistené priame citácie z textov Lucasa Lossia, Adriana Petita Coclica, Iohanna Gallicula a Georga Rhaua. Jasne tak v podkapitole môžeme vidieť, že aj kratšie typy textov nesú otlačok nezanedbateľného vplyvu na výučbu hudby v oblasti Bardejova, Kežmarku a Levoče. Z rozsiahlych diel podrobujeme analýze učebnice Leonarda Stöckela, taktiež spis *De musica Nicolai Listenii a Iohanne M[aiore] exposita*. Kratší zo Stöckelových spisov (*De musica* [I.]) prináša do bádania o jeho východiskách možno viac otázok ako priamych odpovedí. Hypoteticky však môže byť toto dielo príkladom raného spisu mladého začínajúceho pedagóga, ktorý ešte nemal dokonale zvládnutú metodiku tvorby učebného textu. Stöckel

mohol v tomto spise vytvoriť chyby nie z neznalosti látky, ale skôr z neznalosti správneho postupu pri tvorbe takého typu diela. Napriek tomu je jeho unikátnosť nesporná, čo nepramení len z jedinečnosti, ktorú spisy v tomto konvolúte predstavujú, ale aj z iného prístupu k tvorbe diel určených na výuku. V úvode kapitoly, venovanej spisu *De musica Nicolai Listenii a Iohanne M[aiore] exposita*, sa zaoberáme autorstvom samotného diela, z ktorého nám, na základe skúmania, prichádza ako najpravdepodobnejší autor teológ, humanista a básnik, pochádzajúci z Jáchymova Iohannes Maior. V rámci diela sa jeho autor nedrží len jedného teoretika, vyberá z väčšieho množstva jemu dostupných zdrojov a taktiež, rovnako ako sme to mohli vidieť už pri Stöckelovi, využíva z väčšej časti formu parafrázy a nie priameho citovania. Napriek úvodnej glose a prísnemu členeniu podľa Listenia, dielo nie je len prepracovaním jeho traktátu *Musica* do formy otázka-odpoveď, ale tvorí samostatnejšie stojaci spis. Prepísaním tohto spisu tak Fabri priniesol do Spišskej Belej dielo, naviazané na nemecký okruh autorov. Genéza prepisu však zaujímavým spôsobom dokumentuje, že hoci spis vychádza z nemeckej tradície, nemusíme jeho pôvod hľadať priamo na niektorej z univerzít, ktorý by mohol byť pri takýchto typoch diel očakávaný.

V prípade rozsiahlejšieho Stöckelovho diela (*De musica* [II.]) venujeme pozornosť vedľa vlastného textu aj rozsiahlym prípisom, ktoré ku dielu pridal jeho prepisovateľ Iohannes Fabri. Práve oni sú zaujímavým príkladom využitia textu v pedagogickej praxi, pričom dosvedčujú znalosti samotného pisára, ktorý k textu pridáva nové príklady, či sa voči nemu priamo vymedzuje. Fabri, rovnako ako Stöckel, dokazuje, že vzdelanie na zahraničných univerzitách silno ovplyvňovalo znalosti a taktiež prístup autorov k hudobno-teoretickej látke prednášanej v Hornom Uhorsku.

Samotný záver práce, kapitola nesúca názov *Porovnanie hudobno-teoretickej tvorby českých a hornouhorských autorov*, aspoň v krátkosti pojednáva o vzťahu medzi dielami Leonarda Stöckela a česky napísanými dielami Jana Blahoslava a Jana Josquina. Snažíme sa pri tom poukázať na podobnosti, ako napríklad, netypické spracovanie prakticky ladených diel, hlavne na úrovni jazyka. To u Blahoslava pramenilo z jeho osobného jazykového nadania a štylistiky, ktorú preniesol na pole hudobnej teórie. V prípade Stöckela môžeme hovoriť o jazykovej nezávislosti na predlohách, ktorá mohla mať viaceré dôvody, e. g. snaha prispôbiť definície jeho vlastným žiakom a nadviazať ich na ostatné časti vyučovacieho procesu (e. g. morfológia, syntaxe etc.), či prostá absencia tlačených diel spôsobená vonkajšími okolnosťami (e. g. nedostatok finančných prostriedkov na kúpu spisov, absencia dostupných exemplárov etc.). Napriek tomu, že sú tieto diela priamo závislé na línii

nemeckej, latinsky písanej hudobno-teoretickej tvorby, ich vybočenie môže prameniť z jedinečnosti prostredia, v ktorom vznikali, a celkového autorského prístupu k teoretickej hudbe. Diela Blahoslava a Josquina predstavujú spisy pre špecifickú oblasť recipientov z radu bratskej náboženskej obce. V prípade Stöckela je to jeho odpojenie sa od nemeckého prostredia presídlením do rodného Bardejova, kde pôsobil posledných dvadsať rokov svojho života. Práve absencia prístupu k hudobno-teoretickým spisom, spojená so Stöckelovým pedagogickým prístupom, môže stať za výnimočnosťou, v určitých aspektoch až jedinečnosťou, jeho učebníc o hudbe.

Záver

Na základe predstavených kapitol je jasné, že predkladaná dizertačná práca nepredstavuje vo všetkých svojich častiach *opus perfectum absolutumque*. V prípade druhej kapitoly doterajší výskum, do ktorého rátame aj ten náš, priniesol základné metodologické postupy a analýzu diel významných autorov tohto obdobia, čím otvoril cestu ďalšiemu skúmaniu zameriavajúcemu sa na väčšie množstvo autorov a zaujímavých diel. Len komplexné zmapovanie, ktoré si vyžaduje množstvo čiastkových štúdií, môže priniesť prínosný pohľad na túto tematiku a možnosť jej porovnania s inými väčšími zahraničnými literatúrami.

V prípade tretej kapitoly, zameranej na domácu traktátovú literatúru, musí túto prácu nasledovať snaha o vytvorenie monograficky spracovaných textov, predstavujúcich súčasné poznatky širokej verejnosti, a tým podnieti podrobnejšie analýzy čiastkových problémov, ktoré v týchto dielach môžeme nájsť. K tomu s istotou dopomôže aj sprístupnenie edične a prekladovo spracovaných hudobno-teoretických spisov, ktoré aspoň čiastočne zmenší potrebu znalosti latinčiny pri výskume domácich diel. V neposlednom rade je potrebný odborný pohľad na ďalšie diela, na ktoré sme pri našom výskume narazili, avšak pre svoj obsah nespádali do nami skúmaného rámca.

Použité pramene a literatúra

Pramene:

- Bratislava, Univerzitná knižnica v Bratislave, sign. Ms 1520.
- Budapešť, Országos Széchényi Könyvtár, sign. Bártfa 24 (a, b, c, d).
- Kežmarok, Lyceálna knižnica, sign. 139.
- Křivoklát, Zámecká knihovna Křivoklát, sign. XLIV. f. 12.
- Praha, Knihovna Královské kanonie premonstrátů na Strahově, sign. DB IV 47.
- Praha: Knihovna Národního muzea, sign. 27 F 23.
- Praha, Národní knihovna, sign. 11 G 7.
- Praha, Národní knihovna, sign. 34 D 227.
- Praha, Národní knihovna, sign. H 022032 (1).
- Wien, Österreichische Nationalbibliothek, sign. cod. 9821.
- Wrocław: Biblioteka Uniwersytecka, sign. 330759.

- AGRICOLA, Martinus: *Quaestiones vulgatiores in musicam, pro Magdeburgensis Scholae pueris digestae*, [Magdeburg] 1543.
- BENEDICTUS, Laurentius et al.: *ΠΑΛΙΝΓΕΝΕΣΙΑ scholae Aegidianae in veteri urbe Pragensi*, Pragae 1607.
- BENEDICTUS, Laurentius: *Aliquot psalmodum Davidicorum paraphrasis rhythmometrica, lyrico carmine ad imitationem latinorum nun primum attentata – Zialmowé někteřj w Pjsně České na spůsob Werssů Latinských w nowě vwedeni a wydáni*, Pragae 1606.
- BLAHOSLAV, Jan: *Musica to gest Knjzka Zpěwákům náležíté zpráwy w sobě zawjragjcy*, [Ivančice] 1569.
- BUCHANANUS, Georgius: *Psalmorum Davidis Paraphrasis poetica*, Francoforti 1585.
- CAROLIDES, Geogius: *Sophonias propheta et secretarius Dei [...]*, Pragae 1612.
- CIRRINUS, Barptolomaeus: *Epigrammatum libellus, continens prosphoneses epidicticas ad nonnullos barones, nobiles, praestantes et bonos viros [...]*, Pragae 1607.

- CIRRINUS, Barptolomaeus: *Epigrammatum liber ad mecoenates et amicos scriptorum*, Pragae [1602].
- CIRRINUS, Barptolomaeus: *Ἐπιθαλάμιον ornatissimo viro d[omi]no Amborsio Pachner Novocastrensi [...] et pudicae virgini Magdalenae [...]. Huic accesunt Anagrammata aliquot ex nominibus praestantissimorum virorum eruta [et] versibus explicata [...]*, Pragae [1600].
- CLEMENS, Stephani: *Suavissimae et iucundissimae harmoniae [...]*, Noribergae 1567.
- CLEMENS, Vencesilauus: *Idea unionis harmonicae [...]*, Pragae 1617.
- COCLEUS, Ioannes: *Tetrachordum musices*, Nurnbergae 1512.
- CODICILLUS, Petrus: *Ordo studiorum docendi atque discendi litera, in scholis civitatum Regni Boemiae [et] Marchionatus Moraviae, constitutus ab Universitate Pragensi*, Pragae 1586.
- COLLINUS, Matthaeus: [*Elementarius libellus in lingua Latina et Boiémica pro novellis scholasticis*], Pragae 1550.
- COLLINUS, Matthaeus: *Harmoniae univocae in odas Horatianas [...]*, Vitebergae 1555.
- FABER, Heinricus: *Compendiolum musicae pro incipientibus. Per magistrum Henricum Fabrum conscriptum, ac nun denuo, cum additione alterius Compendioli, recognitum*, Noribergae 1548.
- FABER, Heinricus: *Compendiolum musicae pro incipientibus. Per magistrum Henricum Fabrum conscriptum, ac nunc denuo, cum additione alterius Compendioli, recognitum*, Francofordiae ad Oderam [1560].
- FABER, Henricus: *Compendiolum musicae pro incipientibus. [...] ac nun denuo cum additione alterius compendioli recognitum*. Noribergae 1569.
- de FELSTIN, Sebastianus: *Opusculum musice compilatum noviter [...]*, [Krakov, 1517].
- FINCK, Hermannus: *Practica musica Hermanni Finckii, exempla variorum signorum, proportionum et canonum, iudicium de tonis, ac quaedam de arte suaviter et artificiose cantandi continens*, Vitebergae 1556.
- FREIGIUS, Iohannes Thomas: *Paedagogus. Hoc est, Libellus ostendens qua ratione prima artium initia pueris quam facillime tradi possint*, Basileae 1582.

- FREYTAG, Fridericus Gotthilf: *Adparatus litterarius ubi liberi partim antiqui partim rari recentur collectus, Tomus II.*, Lipsiae 1753.
- FRISIUS, Gemma: *Arithmeticae practicae methodus facilis* [...], Witebergae [1561].
- GAFFURIUS, Franchinus: *Practica musice*, Mediolani 1496.
- GALLICULUS, Ioannes: *Libellum de compositione cantus*, Vitenbergae 1538.
- GANSTRIZ, Mathia: *Novae harmonicae cantiones* [...]. *Tenor*, Norinbergae 1569.
- GLAREANUS, Henricus: *Initia doctrinae arithmeticae* [...]. *Nunc ad usum Gymnasii Gorlicensis denuo* [et] *emendatius edita*, Gorlicii [1566].
- GOCLONIUS, Rodolphus: *Lexicon philosophicum graecum* [...], Marchioburgi 1615.
- HEYDEN, Sebaldu: *De arte canendi, ac vero signorum in cantibus usu*, Norimbergae 1540.
- HODĚJOVSKÝ, Jan st.: *Farrago quarta poematum ab aliquot studiosis poeticae Bohemis scriptorum diversis temporibus* [...], Praegae [1562].
- HODĚJOVSKÝ, Jan st.: *Prima farrago sacri argumenti poematum ab aliquot studiosis poeticae Bohemis scriptor[um] diversis temporibus* [...], Praegae [1561].
- HODĚJOVSKÝ, Jan st.: *Secunda farrago elegiarum et idylliorum ab aliquot studiosis poeticae Bohemis scriptum diversis temporibus* [...], Praegae [1561].
- HODĚJOVSKÝ, Jan st.: *Tertia farrago poematum scriptorum ad nobilem et clariss. virum d. Iohannem sceniorem Hoddeiovinum ab Hoddeiova* [et] *in Rzepice* [...], [Praegae 1561].
- JOSQUIN, Jan: *Muzyka to gest zpráva k zpjwánij naležitá Zpěwům se včiti žádostiwým ku požitku*, V Olomúci 1561.
- LAUTERWALD, Matthias: *Explicatio Matthiae Elbingensis. Verba Platonis in octavo Πολιτικῶν*, in: *Oratio recitata a Iohanne Stigelio cum testimonium eruditionis tribueretur aliquot honestis viris in renunciatione Magistrorum. Disputatio de loco Platonis de periodis imperiorum, cuius fit mentio in octavo libro Platonis die Repub[lica] et in quarto Polit[ico] Arist[otelis]*, Wittebergae 1546.
- LIPPIUS, Iohannes: *Synopsis musicae novae* [...], Argentorati 1612.
- LISTENIUS, Nicolaus: *Musica Nicolai Listenii, ab authore denuo recognita, multisq[ue] novis regulis* [et] *exemplis adaucta*, Vitebergae 1537.
- LISTENIUS, Nicolaus: *Musica Nicolai Listenii. Ab authore denuo recognita, multisq[ue] novis regulis* [et] *exemplis adaucta*, Vitebergae 1552.

- LOSSIUS, Lucas: *Erotemana musicae practicae* [...], Norimbergae 1563.
- MAIOR, Iohannes: *Iohan[nis] Maioris Ioachimi operum pars prima*, Wittebergae 1563.
- MAIOR, Iohannes: *Operum Iohannis Maioris Ioachimi pars secunda*, Wittebergae 1564.
- MAIOR, Iohannes: *Operum Iohannis Maioris Ioachimi pars tertia*, Witebergae 1566.
- MELANCHTON, Phillippus: *Selectissimarum orationum, clarissimi viri domini Philippi Melanchtonis. Tomus tertius*, Erphurdiae 1551.
- MELANTHON, Philippus: *Declamationum D. Philippi Melanthonis, qui ab ipso, et aliis, in Academia Vvitebergensi recitatae ac editae sunt, [...]. Tomus II. Medicus ac Iuridicus*, Argentorati [1570].
- MONETARIUS, Stephanus: *Epithoma utriusque musices practice*, Cracovie [1515].
- ORNITHOPARCHUS, Andreas: *Musice active micrologus* [...], Lipsie ¹1517, ²1519.
- PARACELSUS, D. Theophrastus: *Labyrinthus medicorum errantium* [...], [Noribergae, 1553].
- PETIT COCLICO, Adrian: *Compendium musices* [...], Norimbergae 1552.
- PHILOMATHES, Venceslaus: *Musicorum libri quattuor*, Vienne 1512.
- RAKOCIUS, Martinus: *Ad serenissimum principem et dominum, dominum Maximilianum, Dei gratia Regem Bohemiae et c[aetera], Archiducem Austriae, Ducem Burgundiae et c[aetera], Dominum clementissimum. Libellus de partibus reipub[licae] et causis mutationum regnorum imperiorumq[ue], in plerisque ad imitationem Aristotelis, scriptus Carmine per M[agistrum] Martinum Rakocium*, Viennae Austriae 1560.
- RAKOCIUS, Martin: *Descriptio urbis Lunae Boiemicae facta elegiaco eiusdem Oratio, qua respondendum erat Dominis praesidentibus et senatoribus Lunae, quum ei commendaretur regimen scholae, cum nonnullis aliis scriptis*, Pragae 1558.
- RAKOCIUS, Martin: *Elegiae et epigrammata ad aliquot nobiles, [et] doctissimos viros, mecaenatesq[ue] fidelissimos, scripta Pragae [...], [s. l.] 1556.*
- REISCH, Gregor: *Margarita philosophica cum additionibus novis* [...], Friburgi 1503.

- RESINARIUS, Balthasar: *Responsoriorum numero octoginta de tempore et festis*, Wittembergae [1543].
- RHAU, Georgius: *Enchiridion utriusque musicae practicae*, Witeber[ga]e 1530.
- RHAU, Georgius: *Enchiridion utriusque musicae practicae [...]*, Vitebergae 1546.
- RODESTOGGIUS, Iohannes: *Bicinia sacra ex una voces fluentia. Geistliche Lieder und Psalmen [...]*, Norimbergae [1551].
- ROTERODAMUS, Desiderius Erasmus: *De civilitate morum puerilium libellus. Pro classibus inferioribus in gymnasio gorlicensi, denuo emendatus & excusus*, Gorlicii [1566].
- SPANGENBERG, Ioannes: *Quaestiones musicae in usum scholae Northusianae*, Norimbergae ¹[1536].
- STIGELIUS, Ioannes et al.: *Harmoniae hymnorum scholae gorlicensis [...]*, Gorlicii ¹1587, ²1599.
- STIGELIUS, Ioannes: *Poematum Ioannis Stigellii Liber Primus [...]*, Ienae 1577.
- STIGELIUS, Ioannes: *Poematum Ioannis Stigellii Liber Quintus [...]*, Ienae 1569.
- STIGELIUS, Iohannes: *Poematum Iohannis Stigellii Libri Tertius Continens elegiarum libros tres*, Ienae 1566.
- VINCENTIUS, Petrus: *Der Stadt Breslaw Schul Ordnung: Auff Eines Erbaren Rathsbefehl und anordnung gestellet*, [Vratislaviae] 1570.
- VOGELSANG, Ioannes: *Musicae rudimenta [...]*, August[ae] Vindelicorum [1542].
- VOIGT, Adauctus: *Acta litteraria Bohemiae et Moraviae. Voluminis I. Pars V.*, Pragae 1775.
- WALCHER, Georgius: *Trost der Eltern wenn ire Kinder kranck werden und im Herrn entschlaffen*, Wittemberg [1559].
- WOLLICK, Nicolaus: *Opus Aureum. Musice castigatissimu[m] de Gregoriana et figurativa*, Coloniae 1505.

Literatúra:

- AUGUSTINUS, Aurelius; MIGNE, Jacques Paul (ed.): *Sancti Aurelii Augustini Hipponensis episcopi Opera omnia* [...]. *Tomus primus*, Parisis 1841.
- BARTOŠ, František Michálek: *Bratrský spisovatel Jan Josquin*, in: *Listy filologické* 79 (1956), č. 2, s. 239 – 242.
- BAŤA, Jan: *Matouš Collinus – hymnograf*, in: *Matthaeus Collinus (1516-1566)*, Praha 2023 [= *Antiqua Cuthna* 13], s. 81 – 100.
- BATKA, Richard: *Die Musik in Böhmen*, Berlin 1906.
- BEDNÁRIKOVÁ, Janka: *Historický prehľad vyučovania gregoriánskeho chorálu na území dnešného Slovenska od stredoveku po súčasnosť*, Ružomberok 2018.
- BENT, Margaret: *Songs without Music in Dante's De vulgari eloquentia: Cantio and Related terms*, in: ANTOLINI, Bianca Maria – GIALDRONI, Teresa M. – PUGLIESE, Annunziato (eds.): „*Et facciam dolci canti*“. *Studi in onore di Agostino Ziino in occasione del suo 65° compleanno*, Lucca 2004, s. 161 – 181.
- *Biblia: Sväté písmo Starého a Nového zákona*, Trnava 2018.
- BLAHOSLAV, Jan; VÁŠA, Pavel (ed.): *Pochodně zažžená. Výbor z díla*, V Praze 1949.
- BOETHIUS, Anicius Manlius Torquatus Severinus; FRIEDLEIN, Godofredus (ed.): *Boetii De institutione arithmetica libri duo – De institutione musica libri quinque*, Lipsiae 1867.
- BOKESOVÁ, Zdenka et al.: *Dejiny slovenskej hudby*, Bratislava 1957.
- BORECKÝ, Jaroslav: *Stručné dějiny české hudby*, Praha ²1928.
- BRANBERGER, Jan: *Katechismus všeobecných dějin hudby*, Praha ²1933.
- BRETSCHEIDER, Carolus Gottlieb (ed.): *Corpus reformatorum. Volumen X.*, Halis Saxonum 1842.
- BRIQUET, Charles-Moïse: *Les filigranes. Dictionnaire historique des marques du papier*, Paris 1907.
- BURLAS, Ladislav, FIŠER, Ján, HOŘEJŠ, Antonín: *Hudba na Slovensku v XVII. storočí*, Bratislava 1954.
- BUSZIN, Walter E.: *Luther on Music*, in: *The Musical Quarterly*, Vol. 32, No. 1 (Jan., 1946), s. 80 – 97.
- CANCIK, Hubert, SCHNEIDER, Helmuth (Hrsg.): *Der Neue Pauly: Enzyklopädie die Antike. Band I A–Ari*, Stuttgart 1999.

- CARPENTER, Nan Cooke: *Music in the Medieval and Renaissance Universities*, Oklahoma 1958.
- CMÍRAL, Adolf: *Blahoslav a Komenský o hudební výchově*, in: *Hudební výchova III*, 1955, s. 21 – 22.
- CMÍRAL, Adolf: *Hudební a pedagogický význam Blahoslavovy Musiky*, in: *Pedagogické rozhledy* 33 (1923), s. 311 – 315, 361 – 364, 432 – 438.
- CURTIS, Lauren: *War Music: Soundscape and Song in Vergil, Aeneid 9*, in: *Vergilius* 63 (2017), s. 37 – 61.
- CURTIUS, Ernst Robert: *Evropská literatura a latinský středověk*, Praha 1998.
- DANĚK, Petr: *Addenda et corrigenda I. ke knize Historické tisky vokální polyfonie, rané monodie, hudební teorie a instrumentální hudby v českých zemích do roku 1630*, KLP, Praha 2015, in: *Cantantibus organis: hudební kultura raného novověku ve středoevropských souvislostech: ad honorem Jiří Sehnal*, Brno 2016, s. 47 – 58.
- DANĚK, Petr: *Blahoslavova Musica (1569): nejstarší kompletně dochovaná učebnice hudební teorie v českém jazyce*, in: BLAHOSLAV, Jan; DANĚK, Petr, KROUPA, Jiří K. (eds.): *Musica*, Praha 2016, s. *1 – *24.
- DANĚK, Petr: *Jan Blahoslav und sein Lehrbuch der Musiktheorie: Musica (1569)*, in: KAČIC, Ladislav, ŠUBA, Andrej (Hrsg.): *Musiktheorie in Mitteleuropa und in der Slowakei im 16.–19. Jahrhundert*, Bratislava 2020, s. 98 – 113.
- DANĚK, Petr: *Tisky vícehlasé hudby v Čechách (vokální polyfonie, raná monodie, hudební teorie a tabulatury): Soupis tisků z let 1488-1628 uložených v Čechách*, Praha 2015.
- DĚDINA, Václav (red.): *Československá vlastivěda, Díl VIII. Umění*, Praha 1935.
- DEFORD, Ruth I.: *Tactus, Mensuration, and Rhythm in Renaissance Music*, Cambridge 2015.
- DIO CHYSOSTOM; COHOON, James Wilfred (ed. et trl.): *Dio Chrysostom Vol. I*, London 1932.
- DLABACŽ, Gottfried Johann: *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren und Schlesien*, 3 Bänden, Prag 1815.
- ELSCHEK, Oskár (ed.): *Dejiny slovenskej hudby*, Bratislava 1996.
- ERASMUS, Desiderius; LELLI, Emanuele (ed. et trl.): *Adagi*, Milano 2013.
- ERASMUS, Desiderius; VREDEVELD, Harry (ed.): *Collected Works of Erasmus: Poems*, Toronto 1993.

- ERLER, Georg (Hrsg.): *Die Matrikel der Universität Leipzig. I. Band. Die Immatrikulationen von 1409 – 1559*, Leipzig 1895.
- ERLER, Georg (Hrsg.): *Die Matrikel der Universität Leipzig. II. Band. Die Promotionen von 1409 – 1559*, Leipzig 1897.
- FITZGERALD, William: *Resonance: the Sonic Environment of Vergil's Eclogues*, in: *Dictynna* 13 (2016), s. 1 – 11.
- FOERSTEMANN, Carolus Eduardus (ed.): *Album Academiae Vitebergensis ab a. Ch. MDII usque ad a. MDLX*, Lipsiae 1841.
- FRANK, Gustav: *Johann Major der Wittenberger Poet*, Halle 1863.
- FRANKL, Vilmos: *A hazai és külföldi iskolázás a XVI. században*, Budapest 1873.
- FREIG, Johannes Thomas; YUDKIN, Jeremy (ed.): *Paedagogus 1582. The Chapter on Music*, Neuhausen-Stuttgart 1983.
- FRINTA, Antonín: *O prvním vydání Blahoslavovy „Musiky“*, in: *Časopis Národního Muzea, odd. věd spol.* 130 (1961), s. 41 – 42.
- FUKAČ, Jiří: *Blahoslav a hudební proudy jeho doby*, in: BIMKA, Svatopluk, FLOSS, Pavel (eds.): *Jan Blahoslav, předchůdce J.A. Komenského*, Uherský Brod 1973, s. 161 – 171.
- de FULDA, Adam: *Musica*, in: GERBERT, Martin: *Scriptores ecclesiastici De musica sacra potissimum, Tomus III.*, St. Blaise 1784, s. 329 – 381.
- GENETTE, Gérard: *Palimpsests. Literature in the Second Degree*, Lincoln 1997.
- GENETTE, Gérard: *Paratexts. Thresholds of interpretation*, Cambridge 1997.
- GENETTE, Gérard: *Seuils*, Paris 1987.
- GURLITT, Wilibald: *Der Begriff der sortisatio in der deutschen Kompositionslehre des 16. Jahrhunderts*, in: *Tijdschrift der Vereeniging voor Noord-Nederlands Muziekgeschiedenis*, 1942, Deel 16, 3de Stuk (1942), s. 194 – 211.
- HARRÁN, Don: *The Musical Encomium: Its Origins, Components and Implications*, in: *Revista de Musicología*, 1993, Vol. 16, No. 4, s. 2187 – 2197.
- [HARTWIG, Otto (ed.)]: *Album Academiae vitebergensis ab a. Ch. MDII usque ad A. MDCII. Volumen secundum*, Halis 1894.
- HEJNIC, Josef, MARTÍNEK, Jan: *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě*, 6 sv., Praha 1966 – 2011.

- HELFERT, Vladimír: *Muzika Blahoslavova a Philomatova*, in: NOVOTNÝ, Václav, URBÍNEK, Rudolf (eds.): *Sborník Blahoslavův (1523-1923): k čtyřstému výročí jeho narození*, V Přerově 1923, s. 121 – 151.
- HIERONYMUS; BERIGER, Andreas, EHLERS, Widu-Wolfgang, FIEGER, Michael (Hrsg.): *Biblia sacra vulgata. Lateinisch-deutsch*, Berlin 2018.
- HORÁK, František: *Objev prvního vydání Muziky Jana Blahoslava*, in: *Knihovna 4* (1950), s. 135.
- HORYNA, Martin (ed. et trl.): *Ad noticiam iam musice artis intrare volentibus: Christo igitur Domino moduracionibus psallere volentibus: Dva středověké chorální traktáty z klášterní knihovny ve Vyšším Brodě*, Praha 2005.
- HORYNA, Martin: *Studie k dějinám hudby a hudební teorie v Českých zemích*, Brno 2011 (Habilitationní práce; Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy).
- HOSTINSKÝ, Otakar: *Hudba v Čechách*, V Praze 1900.
- HOSTINSKÝ, Otakar: *Jan Blahoslav a Jan Josquin. Příspěvek k dějinám české hudby a theorie umění XVI. věku*, V Praze 1896.
- HRDINA, Karel: *Ohlasy horatiovské u našich latinských humanistů 16. století*, in: *Listy filologické* 63 (1936), č. 1, s. 35 – 66.
- HRUŠKA, Viktor: *Early Czech music theory: characterization, personalities and trends*, in: *Musicologica Brunensia* 57 (2022), č. 1, s. 39 – 55.
- *Hudební umění w Čechách od neyprwnějssich wěků až do časů nyněgssich*, in: *Čechoslav. Národnj časopis k užitku a kratochwjli* 5, 1824, s. 244 – 246, 257 – 258.
- HUDEC, Konštantín: *Hudba v Banskej Bystrici do 19. storočia*, Liptovský Mikuláš 1941.
- HUDEC, Konštantín: *Vývin hudobnej kultúry na Slovensku*, Bratislava 1949.
- HULKOVÁ, Marta: *Bardejovskej zbierky hudobnín zo 16. storočia – spojitosti s českými vzdelancami*, in: *Clavibus unitis* I (2012), s. 54 – 60.
- HULKOVÁ, Marta: *Beitrag zur Problematik der Musikerziehung in den Stadtschulen auf dem Gebiet der Slowakei im 16. Jahrhundert*, in: *Musicologica istropolitana* IV (2005), s. 41 – 59.
- HULKOVÁ, Marta: *Hudobniny v knižnici Johanna Dernschwama (1. polovica 16. storočia)*, in: *Historicko-etnologické štúdie* II, Banská Bystrica 2001, s. 91 – 102.

- HULKOVÁ, Marta: *Príspevok k problematike hudobnej výchovy na území Slovenska v 16. storočí*, in: *Slovenská hudba* 30 (2004), č. 3, s. 225 – 239.
- HUMMEL, Bernhard Friedrich: *Musarum remissio sive commentationes aliquot satyrici, literarii, antiquarii et philologici argumenti*, Altorfii 1776.
- ISAAC, Heinrich; WEBERN Anton von (bear.): *Choralis Constantinus, Zweiter Teile: Graduale in mehrstimmiger Bearbeitung (a Capella)*, Wien 1909.
- ISIDORUS Hispalensis; MIGNE, Jacques Paul (ed.): *Sancti Isidori Hispalensis episcopi Opera omnia [...]. Tomi tertius et quartus*, Parissis 1850.
- JAMBOR, Ján: *Intertextualita*, in: *Hyperlexikón literárnovedných pojmov* (dostupné online: <https://hyperlexikon.sav.sk/sk/pojem/zobrazit/terminus/a/intertextualita> [posledný prístup 2. 4. 2024]).
- JANOVKA, Thomas Balthasar; MATL, Jiří (ed. et trl.): *Clavis ad thesaurum magnae artis musicae: Klíč k pokladu velikého umění hudebního*, Praha 2006.
- KABELKOVÁ, Markéta: *Hudba a škola v období české renesance*, Praha 1984 (Diplomová práca. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra hudební, divadelní a filmové vědy. Vedúci práce František Mužík).
- KÁKOŠOVÁ, Zuzana: *Aktuálna reflexia česko-slovenského literárneho kontextu 16. storočia (Martin Rakovský, Descriptio Urbis Lunae Boiemicae, 1558)*, in: POSPÍŠIL, Ivo, ZELENKA, Miloš, ZELENKOVÁ, Anna (eds.): *Třináct let po. Brněnské texty k slovakistice IX*, Brno 2006, s. 105 – 113.
- KÁKOŠOVÁ, Zuzana: *Humanistický básnik Juraj Koppay v českom literárnom kontexte*, in: POSPÍŠIL, Ivo, ZELENKA, Miloš (ed.): *Česko-slovenská vzájemnost a nevzájemnost*, Brno 2000, s. 62 – 75.
- KÁKOŠOVÁ, Zuzana: *Latinská humanistická literatúra v 16. storočí na Slovensku a jej vzťah k českému kontextu (Martin Rakovský a Juraj Koppay)*, in: *Bohemica litteraria* 20 (2017), č. 1, s. 7 – 26.
- KARABOVÁ, Katarína: *Nenápadné súvislosti dedikácií vo vybraných tlačiach slovenskej proveniencie*, in: AMBRÚŽOVÁ PORIEZOVÁ, Miriam (ed.): *Studia Bibliographica Posoniensia 2020*, Bratislava 2020, s. 35 – 46.
- KARTAWIDJAJA, Yakub E.: *Music in Martin Luther's Theology*, Göttingen 2021.
- KLEIN, Johann Samuel: *Nachrichten von den Lebensumständen und Schriften Evangelischer Prediger in allen Gemeinen des Königreiches Ungar*, Leipzig und Ofen 1789.

- KOLLÁROVÁ, Zuzana (ed.): *Spišská Belá*, Prešov 2006.
- KOMOROVÁ, Klára: *Generálny katalóg tlačí 16. storočia zo slovenských knižníc so zreteľom na hudobnoteoretické diela a cirkevnú hudobnú tvorbu*, in: *Musicologica Istropolitana X-XI* (2011-2012), s. 149 – 183.
- KONRÁD, Karel: *Dějiny posvátného zpěvu staročeského od XV. věku do zrušení literátských bratrstev. I. část: XV. věk a dějiny literátských bratrstev*, V Praze 1893
- KOPČÁKOVÁ, Slávka: *Leonard Stöckel a matematika*, in: KÓNYA, Peter (ed.): *Leonard Stöckel a reformácia v strednej Európe* (Acta Collegii Evangelici Prešovensis XI), Prešov 2011, s. 85 – 94.
- KOUBA, Jan: *Německé vlivy v české písni 16. století*, in: *Miscellanea Musicologica* 27 – 28, 1975, s. 117 – 177.
- KOUBA, Jan: *Období reformace a humanismu (1434-1620)*, in: SMETANA, Robert (red.): *Československá vlastivěda. Díl IX Umění. Svazek 3 Hudba*, Praha 1971, s. 53 – 86.
- KOUBA, Jan: *Od husitství do Bílé hory (1420–1620)*, in: ČERNÝ, Jaromír (et al.): *Hudba v českých dějinách od středověku do nové doby*, Praha 21989, s. 85 – 146.
- LIDDELL, Henry George, SCOTT, Robert: *A Greek-English Lexicon*, Oxford 1996.
- LUTHER, Martin; KNAAKE, Joachim Karl Friedrich (Hrsg.): *D. Martin Luthers Tischreden I. Band*, Weimar 1912.
- LUTHER, Martin; KNAAKE, Joachim Karl Friedrich (Hrsg.): *D. Martin Luthers Werke: Kritische Gesamtausgabe. 50. Band*. Weimar 1914.
- LUTHER, Martin; WALCH, Johann Georg (Hrsg.): *De. Martin Luthers Sämtliche Schriften. Einundzwanzigster Band*, St. Louis 1903.
- MARTÍNEK, Jan: *K autorství Josquinovy Musiky*, in: *Listy filologické* 83 (1960), č. 2, s. 323 – 325.
- MARTÍNKOVÁ, Dana, MARTÍNEK, Jan: *Literární druh veršovaných popisů měst v naší latinské humanistické literatuře: Jan Hodějovský a jeho literární okruh*, Praha 2012.
- MATÚŠ, František: *De musica Leonardi Stöckelii*, in: *Slovenská hudba XVII* (1991), č. 4, s. 360 – 416.
- MATÚŠ, František: *Ku koreňom hudobnových tradícií na východnom Slovensku*, in: MATÚŠ, František (ed.): *Umelecké tradície v hudobnej kultúre socializmu* (Zborník príspevkov z muzikologickej konferencie, konanej pri

- príležitosti 30. Prešovskej hudobnej jari v duchu myšlienky *Per musicam excolere vitam*), Bratislava 1988, s. 90 – 94.
- MATÚŠ, František: *Príspevok k poznaniu vývinu hudobnoteoretického myslenia na Spiši v 16. storočí*, in: *Musicologica Slovaca et Europaea XIX* (1994), s. 35 – 40.
  - MAÝROVÁ, Kateřina, SCHLAGEL, Stephanie P., HRACHOVÁ, Hana: *Rokycanská hudební sbírka: Katalog franko-nizozemských duchovních skladeb dochovaných v nejstarší vrstvě repertoáru*, Praha 2016.
  - MECKELNBORG, Christina, SCHNEIDER, Bernd: *Der Wittenberger Homer: Johann Stigel und seine lateinische Übersetzung des elften Odyssee-Buches*, Leipzig 2015.
  - MÉSZÁROSOVÁ, Klára: *Hudobné pramene v rukopisnom fonde univerzitnej knižnice v Bratislave*, in: URDOVÁ, Sylvia (ed.): *Hudobné pramene – kultúrne dedičstvo Slovenska*, Bratislava 2011, s. 112 – 118.
  - MOLNÁR, Dávid: *Az államrend zenei harmóniája: Rakowski Márton Libellus de partibus reipublicae című költeményének platonikus államelmélete*, in: BÉKÉS, Enikő, KASZA, Péter, KISS FARKAS, Gábor (eds.): *Latin nyelvű udvari kultúra Magyarországon a 15–18. században*, Szeged 2021, s. 253 – 264.
  - NIEMÖLLER, Klaus Wolfgang: *Untersuchungen zu Musikpflege und Musikunterricht an den deutschen Lateinschulen vom ausgehenden Mittelalter bis um 1600*, Regensburg 1969.
  - NOVOTNÝ, Miroslav: *Snahy o reorganizaci a unifikaci městského školství v Čechách v 16. a na počátku 17. století*, in: *Pedagogika*, roč. 1986, č. 1, s. 55 – 69.
  - OKÁL, Miloslav: *Šimon Jesenský, člen trenčianskeho básnického krúžku*, in: *Zprávy. Jednota klasických filologů XIV* (1972), s. 18 – 24.
  - OKÁL, Miloslav: *Život a dielo Martina Rakovského. I. diel*, Martin 1979.
  - OKÁL, Miloslav: *Život a dielo Martina Rakovského. II. diel*, Martin 1983.
  - OWENS, Jessie Ann: *Waelrant and Bocedization: Reflection on Solmization Reform*, in: *Yearbook of the Alamire Foundation* 2/1995, s. 377 – 393.
  - PACALA, Frederik: *Georgius Handschius and Music: Notes on the Role of Music in the Life of the Humanist Scholar*, in: *Hudební věda LVI* (2019), č. 3, s. 293 – 359.
  - PACALA, Frederik: *Hudba v literárnej tvorbe vybraných českých humanistov 16. storočia*, Praha 2018 (Diplomová práca. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy. Vedúci práce Jan Bařa).

- PACALA, Frederik: *Hudobné traktáty Leonarda Stöckela: preklad a komentár De musica I a II*, Bratislava 2021 (Bakalárska práca. Univerzita Komenského, Filozofická fakulta, Katedra klasickej a semitskej filológie. Vedúci práce Ivan Lábaj).
- PACALA, Frederik: *Václav Clemens Žebrácký – Idea unionis musicae et poeticae (1617). Edícia a analýza*, Praha 2016 (Bakalárska práca. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy. Vedúci práce Jan Bařa).
- PÁNEK, Jaroslav: *Jan BLAHOSLAV: Musica. Faksimile vydání z roku 1569*, in: *Český časopis historický* 114 (2016), č. 3, s. 851 – 852.
- PETŐCZOVÁ, Janka: *Hudobná topografia Spiša v kontexte výskumu miest v ranom novoveku*, in: *Musicologica Slovaca* 12 (38) (2021), č. 1, s. 18 – 19.
- PETŐCZOVÁ, Janka: *Leonard Stöckel a hudba*, in: KÓNYA, Peter (ed.): *Leonard Stöckel a reformácia v strednej Európe* (Acta Collegii Evangelici Prešovienis XI), Prešov 2011, s. 70 – 84.
- PETŐCZOVÁ, Janka: *Musical Culture in Bardejov (Bártfa, Bartfeld, Bardiów) in the Mid-Sixteenth Century*, in: GANCARCZYK, Pawel, LESZCZYNSKA, Agnieszka (eds.): *The Musical Heritage of the Jagiellonian Era*, Varšava 2012, s. 235 – 242.
- PETŐCZOVÁ, Janka: *Musical Life in Urban Communities of North-Eastern Slovakia in the Period of Reformation*, in: *Musicologica Brunensia* 55 (2020), č. 1, s. 39 – 55.
- PETŐCZOVÁ, Janka: *Sources of Music Theory in Slovakia at the Beginning of the Early Modern Period*, in: KAČIC, Ladislav, ŠUBA, Andrej (Hrsg.): *Musiktheorie in Mitteleuropa in der Slowakei im 16.–19. Jahrhundert*, Bratislava 2020, s. 31 – 40.
- PETŐCZOVÁ, Janka: *SúčasnÉ výskumy umeleckej hudobnej kultúry na Spiši v ranom novoveku*, in: *World Literature Studies. Časopis pre výskum svetovej literatúry*, roč. 5 [22], 2013, s. 100 – 115.
- PETŐCZOVÁ, Janka: *The Role of Silesia in the development of Musical Culture in the Towns of Spiš/Zips and Šariš/Scharosch*, in: *The Musical Culture of Silesia before 1742. New Contexts – New Perspectives*, Frankfurt am Main 2013, s. 161 – 178.
- PETŐCZOVÁ-MATÚŠOVÁ, Janka: *Hudobnoteoretický traktát ako prameň muzikologického poznania*, in: *Slovenská literatúra* 55 (2008), č. 6, s. 463 – 467.

- PHILOMATHIS, Wenceslai; HORYNA, Martin (ed. et trl.): *Musicorum libri quattuor: Čtyři knihy o hudbě*, Praha 2003.
- PIŠNA, Jan: *Dedikace a mecenát v českojazyčné knize druhé poloviny 16. století (1547 – 1600)*, in: AMBRÚŽOVÁ PORIEZOVÁ, Miriam (ed.): *Studia Bibliographica Posoniensia 2020*, Bratislava 2020, s. 21 – 34.
- PIŠNA, Jan: *Století paratextů. O peritextech v bohemikálních tiscích 16. století*, in: AMBRÚŽOVÁ PORIEZOVÁ, Miriam (ed.): *Studia Bibliographica Posoniensia 2019*, Bratislava 2019, s. 40 – 62.
- PLATÓN; SCHNEIDER, Carl Ernest Christoph (ed.): *Platonis opera graece, Volumen tertium*, Lipsiae 1833.
- PROCLUS DIADOCHUS; KROLL, Guilelmus (ed.): *Procli Diadochi in Platonis Rem pvblicam commentarii*, Lipsiae 1901.
- QUOIKA, Rudolf: *Die Musica des Jan Blahoslav 1569*, in: *Kongressbericht Bamberg 1953*, Kassel 1954, s. 128 – 131.
- RACEK, Jan: *Česká hudba: od nejstarších dob do počátku 19. století*, Praha ²1958.
- RAKOVSKÝ, Martin; MARTÍNKOVÁ, Dana (trl.): *Popsání města Loun*, Louny 1964.
- RAKOVSKÝ, Martin; OKÁL, Miloslav (ed.): *Opera omnia*, Bratislava 1974.
- RAKOVSKÝ, Martin; OKÁL, Miloslav (trl.): *Zobrané spisy*, Bratislava 1974.
- REZIK, Ján, MATTHAEIDES, Samuel: *Gymnaziológia. Dejiny gymnázií na Slovensku*, Bratislava 1971.
- RIEGER, František Ladislav (red.): *Slovník naučný, sv. 2. (C-Ezzelino)*, V Praze 1862.
- RITTER VON RITTERSBERG, Jan: *Die Tonkunst in Böhmen von den ältesten bis auf die gegenwärtigen Zeiten*, in: *Archiv für Geschichte, Statistik, Literatur und Kunst* 1824, s. 213 – 217, 249 – 251, 263– 266, 273 – 276; *Archiv für Geschichte, Statistik, Literatur und Kunst* 1825, s. 51– 52, 168 – 170.
- RIVERA, Benito V.: *German Music Theory in the Early 17th Century. The Treatises of Johannes Lippius*, Rochester 1995.
- RIVERA, Benito V.: *Johannes Lippius: Synopsis of New Music*, Colorado 1977.
- RYBARIČ, Richard: *Dejiny hudobnej kultúry na Slovensku I.: Stredovek, renesancia, barok*, Bratislava 1984.

- RYBARIČ, Richard: *Štefan Monetarius Cremnicianus a jeho hudobno-teoretický traktát*, in: MUNTÁG, Emanuel (ed.): *Hudobný archív 1* (1974), Martin 1975, s. 53 – 62.
- SALMEN, Walter: *Musikleben im 16. Jahrhundert* (Musikgeschichte in Bildern. Bd. III. Lieferung 9), Leipzig 1976.
- SEDLÁK, Imrich et al.: *Kežmarské lýceum*, Bratislava 1984.
- SEHLING, Emil (Hrsg.): *Die evangelischen Kirchenordnungen des XVI. Jahrhunderts*, Leipzig 1902.
- SETTARI, Olga: *Hymnografická činnost Jana Blahoslava ve světle jeho Muziky a kancionálu*, in: BIMKA, Svatopluk, FLOSS, Pavel (eds.): *Jan Blahoslav, předchůdce J.A. Komenského*, Uherský Brod 1973, s. 179 – 187.
- SETTARI, Olga: *Jan Blahoslav jako hudební teoretik a hymnograf*, in: *Z kralické tvrže 5* (1971), s. 18 – 28.
- SETTARI, Olga: *The Theory of Music and Hymnography in the Unitas fratrum in the 16th and 17th Centuries*, in: *Sborník prací filozofické fakulty brněnské university*, H 25-26 (1990/91), s. 15 – 23.
- SCHRAUF, Karl: *Die Matrikel der ungarischen Nation an der Wiener Universität*, Wien 1902.
- SIEG, Gustav: *Die älteste Matrikel des Gymnasium Augustum zu Görlitz*, in: *Neues lausitzisches Magazin*, Band 106 (1930), s. 66 – 79.
- SMYRNAEUS, Theon; HILLER, Eduardus (ed.): *Exposition rerum mathematicarum ad legendum Platonem Utilum*, Lipsiae 1878.
- SNOJ, Jurij: *Glasba v Homerjevi Iliadi*, in: *Muzikološki zbornik XLIII/1* (2007), s. 53 – 65.
- SOVÍK, Thomas: *Music Theorists of the Bohemian Reformation: Jan Blahoslav and Jan Josquin*, in: *Kosmas 6* (1987), nr. 2, s. 105 – 145.
- SOVÍK, Thomas: *Music Theorists of the Bohemian Reformation: Translation and Critique of the Treatises of Jan Blahoslav and Jan Josquin*, Columbus 1985 (Dizertačná práca. Ohio State University).
- SOVÍK, Thomas: *Muzika 1561; Autorství určeno*, in: *Colloquium. Die Instrumentalmusik 1991 / Ethnonationale Wechselbeziehungen 1992*, Brno 1994, s. 287 – 291.
- SRB-DEBRNOV, Josef: *Dějiny hudby v Čechách a na Moravě*, V Praze 1891.

- STORCHOVÁ, Lucie: *Paupertate styloque connecti: Utváření humanistické učenecké komunity v českých zemích*, Praha 2011.
- SZABÓ, Károly, HELLEBRANT, Árpád: *Régi magyar könyvtár. Első rész*, Budapest 1896.
- ŠKOVIERA, Daniel: *Latinský humanizmus v kultúrnych a literárnych dejinách Slovenska*, in: ŠKOVIERA, Daniel et al.: *Latinský humanizmus*, Bratislava 2008, s. 588 – 601.
- ŠTEFANCOVÁ, Dagmar: *Hudební učebnice z 16. století v Českém muzeu hudby*, in: *Musicalia* 1 – 2 (2011), s. 125 – 131.
- ŠTRAUS, Jiří: *Blahoslavova „Muzika“ a její pedagogický význam*, in: *Moravské bratrské školství a jeho protějšky v 16. – 18. století*, Přerov 1974, s. 14 – 17.
- *Thesaurus Musicarum Latinarum* (dostupné online: <https://chmtl.indiana.edu/tml/> [posledný přístup 2. 4. 2024]).
- TRUHLÁŘ, Antonín, HRDINA, Karel: *Rukověť k písemnictví humanistickému, zvláště básnickému v Čechách a na Moravě ve století XVI. Díl I. Abel–Collinus*, Praha 1918.
- TRUHLÁŘ, Antonín: *M. Vavřince Benedikta z Nudožer školní řád z r. 1607*, in: *Časopis musea Království českého*, roč. LXV (1891), s. 67 – 74.
- TSCHACKER, Paul: *Major, Johann*, in: *Allgemeine Deutsche Biographie* 20, Leipzig 1884, s. 111.
- VAJCIK, Peter: *Školstvo, študijné a školské poriadky na Slovensku v XVI. storočí*, Bratislava 1955.
- VÁVRA, Ivan: *Autor tzv. Josquinovy Muziky*, in: *Miscellanea musicologica* 11, Praha 1959, s. 33 – 59.
- VÁVRA, Ivan: *Dnešní stav josquinské otázky*, in: *Listy filologické* 80 (1957), č. 2, s. 253 – 257.
- VEREŠ, Jozef: *Music and musical education in lives of Slovaks (up to the 17th)*, dostupné online: <https://www.svu2000.org/conferences/zilina2012/Jozef.pdf> [posledný přístup 2. 4. 2024].
- Publius VERGILIUS Maro; TURČÁNY, Viliam (trl.): *Bukoliky. Recepty Salernskej lekárskej školy*, Bratislava 1993.
- VIRGIL; FAIRCLOUGH, Henry Rushton (trl.): *Virgil with an english Translation, I Eclogues, Georgics, Aeneid I-VI*, London 1916.

- VOLEK, Tomislav, JAREŠ, Stanislav: *Dějiny české hudby v obrazech: od nejstarších památek do vybudování Národního divadla*, Praha 1977.
- VORMBAUM, Reinhold (Hrsg.): *Evangelische Schulordnungen. Erster Band*, Gütersloh 1860.
- VYSLOUŽIL, Jiří: *Jan Blahoslav a česká teorie hudby*, in: BIMKA, Svatopluk, FLOSS, Pavel (eds.): *Jan Blahoslav, předchůdce J. A. Komenského*, Uherský Brod 1973, s. 172 – 178.
- WAGENMANN, Julius August: *Lauterwald, Matthias*, in: *Allgemeine Deutsche Biographie*, Band 18, Leipzig 1883, s. 79 – 80.
- WITKOWSKA-ZAREMBA, Elżbieta: *Ars musica w krakowskich traktatach muzycznych XVI wieku*, Kraków 1986.
- WITKOWSKA-ZAREMBA, Elżbieta: *'Musica ficta' and 'genus chromaticum' in Stephanus Monetarius' Epithoma utriusque musices practicae (1515)*, in: PETŐCZOVÁ, Janka (ed.): *The Musical Sources of Spiš / Zips and Central Europe*, Bratislava 2018, s. 11 – 22.
- ZAGIBA, František: *Dejiny slovenskej hudby od najstarších čias až do reformácie*, Bratislava 1943.
- ZAVARSKÝ, Ernest: *Príspevok k dejinám hudby v Kremnici od najstarších čias do roku 1650 – časť I.*, in: *Hudobný archív 2* (1977), s. 9 – 121.
- ZOLCEROVÁ, Ivana: *Paratexty ako pracovný nástroj: Karl Weiß Schrattenthal a jeho vydavateľská činnosť*, in: AMBRÚŽOVÁ PORIEZOVÁ, Miriam (ed.): *Studia Bibliographica Posoniensia 2019*, Bratislava 2019, s. 125 – 137.
- ŽABKOVÁ, Gabriela: *Renesanční nástěnná malba a sgrafito na fasádách domů v Prachaticích*, Praha 2011 (Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav pro dějiny umění. Vedúci práce Martin Zlatohlávek).
- ŽILKA, Tibor: *Poetický slovník*, Bratislava 1984.

Publikačná činnosť:

- *Václav Clemens Žebrácký – Idea unionis musicae et poeticae (1617). Edícia a analýza*, Praha 2016 (bakalárska práca; vedúci práce Jan Baťa).
- *Poznámky k roli hudby v pražském univerzitním prostředí na počátku 17. století*, in: Hlaváček, P. a kol.: *Via media. Studie z českých náboženských a intelektuálních dějin. K počtě Zdeňka V. Davida*, Praha: Filosofia, 2016, s. 124 – 140 (spoločne s Janem Baťou).
- *Hudba v literárnej tvorbe vybraných českých humanistov 16. storočia*, Praha 2018 (diplomová práca; vedúci práce Jan Baťa).
- *Music at the Prague university at the beginning of the seventeenth century: Václav Clemens Žebrácký (c. 1589-1637) and his Idea unionis harmonicae*, in: *Clavibus unitis VIII* (2019), č. 2, s. 63 – 70.
- *Georgius Handschius and Music: Notes on the Role of Music in the Life of the Humanist Scholar*, in: *Hudební věda LVI* (2019), č. 3, s. 293 – 359.
- *Hudobné traktáty Leonarda Stöckela: preklad a komentár De musica I a II*, Bratislava 2021 (bakalárska práca; vedúci práce Ivan Lábaj).
- *Antiquae musicae auctores septem Graece et Latine (1652): Prvá moderná edícia diel gréckej hudobnej teórie*, Bratislava 2022 (diplomová práca; vedúci práce Ivan Lábaj).

Aktívna účasť na vedeckých konferenciách:

- Medieval and Renaissance Music Conference, Praha 2017 [Music in the Prague University Milieu at the Beginning of the Seventeenth Century: The Treatise of Václav Clemens Žebrácký (c. 1589-1637)].
- Archduke Ferdinand II of Austria (1529-1595) and his Cultural Patronage between Prague and Innsbruck, Praha 2018 [Georgius Handschius and Music].
- Prezentace výzkumu v oblasti hudby od středověku do roku 1900 (2. mezinárodní hudebněvědná doktorandská konference), Brno 2019 [Georgius Handschius a hudba: příspěvek k postavení hudby v životě rano-novověkého učenca].

- Presentace výzkumu v oblasti hudby od středověku do roku ca.1830 (3. mezinárodní hudebněvědná doktorandská konference), Brno 2021 [Konvolút sign. 139 z Lyceálnej knižnice v Kežmarku].
- Presentace výzkumu v oblasti hudby od středověku do roku ca.1830 (4. mezinárodní hudebněvědná doktorandská konference), Brno 2023 [*De musica Nicolai Listenii z Lyceálnej knižnice v Kežmarku*].